

KOMPÁNIA MŰHELY: CIVIL SZERVEZETI UTAK A SEGÍTŐ SZAKMÁRA VALÓ FELKÉSZÍTÉSBEN

Dr. PISZKER Ágnes

Kompánia Alapítvány, alapítványi elnök, klinikai szakpszichológus, pszichoterapeuta

BALÁZS Hedvig

Kosztolányi Dezső téri Pszichológiai és Pszichoterápiás magánrendelő
klinikai szakpszichológus

KOVÁCS Éva

Wesley János Lelkészképző Főiskola, Szociális Munka Tanszék, tanszékvezető
klinikai szakpszichológus

Levelező szerző: Dr. PISZKER Ágnes

Levelezési cím: Kompánia Alapítvány, 1133 Budapest, Kárpát u. 38.

E-mail: pizsker.kompania@gmail.com • Tel.: 06 30 350 0047

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
PEDAGOGIKUM KÖZPONT
TÁMOP 4.2.1./B-09/1/KMR-2010-0003

ÖSSZEFOGLALÓ

Szakmai csoportunk 1989 óta foglalkozik az ifjúsági mentálhigiénés egészségfejlesztés sajátos területével, a kortárs segítséssel. Ennek támogatására hoztuk létre 1997-ben, az első magyarországi kortárs segítő csoport bázisán a Kompánia Alapítványt, amely 2000 óta közhasznú szervezet.

Általános célunk a mentálhigiénés egészségfejlesztés, az önismereti és kapcsolati kultúra fejlesztése, a fiatalok társadalmi szerepvállalásának elősegítése, az egészségviselkedés terjesztése, elsősorban kortársközösségi eljárások fejlesztése és alkalmazása révén. Iskolai és iskolán túli programjainkat szakirányú felsőoktatásban részt vevő fiatalok közreműködésével valósítjuk meg, speciális felkészítésükre szervezeten belüli képzést alakítottunk ki.

Képzésünk 200 órás, gyakorlatorientált, modulrendszerű, a résztvevőket a különféle helyszíneken megvalósuló prevenciós ifjúsági programok, elsősorban csoportfoglalkozások vezetésére („kortársoktatásra”) készíti fel. A képzés kialakítását egyrészt a gyakorlati kihívások, másrészt a kortárs segítők, valamint magának a szervezetnek a szükségletei és lehetőségei határozták meg. Az alapelgondolás arra a felismerésre épül, hogy a kortárs segítők élethelyzetük, kommunikációs sajátosságaik hasonlósága révén olyan fiatalokat is elérnek, akik az intézményes ellátás látóköréből kiesnek, vagy a velük való „találkozás” nem eléggé hatékony. Mindezekon túl, a segítő foglalkozásra készülő fiatalok szakmai, önismereti és szociális érdeklődésének az intézményes képzési formák mellett a civil szervezetek újabb teret nyithatnak, s hozzájárulhatnak e fiatalok szakmai kompetenciáinak további erősödéséhez.

Képzésünk, valamint a kapcsolódó terepmunka a kortársatások, a kortárs csoportokban rejlő többlet lehetőségek kiaknázására épít, s a pszichológia szakos és szociálismunkás-hallgatók, fiatal szakemberek kompetenciájának erősödéséhez, segítő készségeik, eszköztárak fejlődéséhez kíván hozzájárulni.

Tanulmányunkban bemutatjuk a képzést, képet adunk megvalósuló prevenciós jellegű programjainkról is, s szemügyre vesszük a gyakorlati munkával való találkozás szerepét a hallgatók felkészülésében, pályaszocializációjában.

Kulcsszavak:

civil szervezet, egészségfejlesztés, kortársképzés, kortárssegítés, pszichológusképzés

1. BEVEZETÉS

A *kortárs segítés* meglehetősen képlékeny és differenciálódó fogalmát a szakirodalom számos, gyakran szinonimaként kezelt kifejezéssel jelöli (peer helping, peer support, peer counseling, peer mentoring, cross age tutoring stb.), s általánosan elfogadott definíciót sem rendel hozzá. A meghatározások közös elemének tekinthető a segítő kapcsolat, valamint a támogatott személyek és a támogatást nyújtók közötti hasonlóságok életkoruk, élethelyzetük, megélt nehézségeik tekintetében. A kortárs segítés tehát általános értelemben véve olyan paraprofesszionális segítségnyújtás, amely segítő beállítottságú laikusok szakmai képzésén és szakmai programokba való bevonásán alapul.

Gyökerei 1939-re, a Névtelen Alkoholisták önszorgató csoportjának megalakulására vezethetők vissza: az absztinens tagok által aktív szenvedélybetegeknek nyújtott támogatás mintájára a természetes segítő kapcsolatok számos területen, így a fizikai vagy mentális betegségekben szenvedők támogatásában, az egészségfejlesztés népszerűsítésében is szerepet kaptak, a betegség-modell alternatívájaként vagy éppen ellenpontjaként (Mead et al., 2001). Tehát a segítő ebben az értelemben nem feltétlenül kortárs, de *sorstárs*, hiszen ugyanabból a veszélyeztetett, professzionális segítők által esetenként nehezen elérhető csoportból kerül ki (Rácz és Szabó, 2008).

Karcher (2005) definíciója szerint az ifjúsági *kortársvezetés* olyan, általában hosszú távú és formalizált, programalapú interperszonális kapcsolat két fiatal között, amelynek célja,

hogyan az idősebb a fiatalabb fejlődésének egy vagy több aspektusában támogatást nyújtson. A kortárs segítő munkájával hozzájárul ahhoz, hogy a másik személy tisztábban lássa saját nehézségeit és lehetőségeit (D'Andrea és Salovey, 1983). Mindezekből adódóan a kortárs segítés számos serdülőkori viselkedéses probléma, így a nem kívánt terhesség, az iskolai kudarc és lemorzsolódás (Hallfors et al., 2002), a kriminális magatartás (Howard et al., 1999), az iskolai erőszak (Price et al., 2002), a drog- és alkoholfogyasztás (Black et al., 1998), a dohányzás (Clarke et al., 1986) vagy a HIV/AIDS (Mancuso és Johnson, 2003) megelőzésében játszhat szerepet.

A Kompánia Alapítvány által képviselt kortárs segítés tehát az életkori hasonlóságra, a kortárskapcsolatokban rejlő többletlehetőségekre és csoporthatásokra épít. Lényegi jellemzői az önkéntesség, a speciális képzettség, a szakmai támogatás és kontroll. Ebben az értelemben a kortárs segítés a speciális problémaérzékenységre és problémamegoldási készségekre épít, ezeket *csoporthelyzetben* fejleszti és alkalmazza.

A kortárs segítés elméleti hátterére, egyéb hazai kezdeményezésekre, tapasztalatokra jelen tanulmányunkban nem térünk ki – magyar nyelven Rácz (2008) kötete minderről tájékoztatást ad.

2. A KOMPÁNIA ALAPÍTVÁNY MINT NONPROFIT SZERVEZET

Az alapítvány egy, az egészségügyi intézményi keretek közül (Heim Pál Gyermekkorház, Toxikológiai Osztály) 1989-ben kinőtt serdülő önismereti csoport, majd kortárs segítő csoport bázisán jött létre (1990-ben: Tini Lánc Alapítvány, Rácz József, Piszker Ágnes és Göncz Kinga együttműködésében, majd 1997-ben, szervezeti átalakulással a Kék Pont Drogkonzultációs Központ Rácz József vezetésével, illetve a Kompánia Alapítvány, a szakmai irányelvek megtartásával, képzett kortárs segítőket vezetésbe vonásával). A rendszerváltást követő években több hazai kortárssegítő-műhely is létrejött, így a budapesti Kortárs Segítő Műhely Alapítvány, az ELTE Kortárs Segítő Csoport, a Kapocs Ifjúsági Önszolgálat Alapítvány, a debreceni Kortárs Segítő Szolgálat Egyesület, a szegedi Tini-telefon Lelkisegélyszolgálat Egyesület, illetve a Szegedi Tudományegyetem Életvezetési Tanácsadó Központja vagy a székesfehérvári Zöld Alma Egészségfejlesztő Alapítvány (Fecskó, 2001).

Az alapítványi forma létrehozása mellett szóltak a „*harmadik szektor*”, az NGO (non-governmental organization, azaz nem állami igazgatású szervezetek) fejlődési perspektívái a rendszerváltás éveiben (ennek társadalmi vonatkozásairól lásd bővebben Ágh, 1989). Világunkat három jól elkülöníthető erőforrás mozgatja meghatározó módon: *a profit, az állam és az öntevékenység*, melyek ezer szállal kötődnek egymáshoz, át- és átszövik a másik megjelenési formáit. Az üzleti világban a megszereshető profit; az állami hatalom területén az ellátandó közfeladat; a társadalmi öntevékenységben pedig az adott eredmény iránti kielégítetlen közösségi szükséglet (Bíró, 2002). A nonprofit vagy harmadik szektor kritériumai: *1. tevékenységének célja nem a szétosztható nyereség növelése; 2. működése a közhasznot szolgálja; 3. a hangsúly az önkéntességre kerül* (Ernst, 1994). A nonprofit szektor létrejöttének háttere, a három szektor közötti kapcsolat különféle képp magyarázható. A civil társadalom részben

vagy egészben autonóm szerveződési védelmi mechanizmusokként is tekinthetők az állami beavatkozással szemben, közvetítő mechanizmusként, immunreakcióként is működnek, mintegy kiegyenlítő, „puffer” funkciójuk is van.

A harmadik szektor kialakulását és erősödését többen azzal indokolják, hogy olcsóbb a működtetése, mint a bürokratikus, állami ellátóapparátusoké, másrészt gyorsabban, rugalmasabban képes válaszolni az újabb és újabb társadalmi, szociális problémákra.

Kiemeljük a kölcsönös egymásrautaltságot: a szektorok kölcsönösen szenvedhetnek egymás korlátaitól, egyszersmind meríthetnek eredményeiből és kudarcaiból.

3. AZ ALAPÍTVÁNY SZERVEZETI CÉLJAI ÉS TEVÉKENYSÉGE

Munkacsoportunk céljai közé tartozik a fiatalokat érintő pszichoszociális és mentálhigiénés ártalmak megelőzése vagy csökkentése, a fiatalok önismereti és kapcsolati kultúrájának, problémafelismerési és -megoldási készségeinek fejlesztése, veszélyeztetettségük csökkentése.

Feladatunknak tartjuk a segítő foglalkozásra készülő fiatalok számára gyakorlati lehetőség biztosítását, szakmai identitásuk fejlesztését, a kortárssegítő-eljárások fejlesztését és alkalmazását. Így tevékenységeink a kortárssegítő-képzés mellett az egészségfejlesztés és a prevenció iskolai és nem iskolai színtereken egyaránt.

3.1. Képzési programok

3.1.1. Kortársoktató-képzés

A képzés általános célja: segítő foglalkozásra készülő fiatalok felkészítése prevenció és szervezeti tevékenységekre. A képzésbe felsőoktatásban tanuló, humán segítő foglalkozásra vagy pedagóguspályára készülő, illetve pályakezdő fiatalokat várunk, s évente mintegy 25–30 résztvevővel számolunk. A képzés alapjául a 2003-ban kidolgozott *Képzési Rend* szolgál. A program angol megnevezésére a PEP betűszót használjuk, amely a Peer Helper's Education Program rövidítése, de önmagában is beszédes jelentéskörrel bír.

A képzés tematikájának, módszertanának kialakításában és az oktatásban közreműködők a pszichológia és más segítő szakmák területein dolgozó elkötelezett szakemberek, akik képviselik a pszichoanalitikus, csoportanalitikus, szociológiai, szociálpszichológiai és sajátos civil szervezeti szempontokat és tapasztalatokat.

Többfordulós, feloldhatatlannak tűnő „házon belüli” vitát folytattunk arról, mit tartunk a Kompania elsődleges céljának, s mely tevékenységi kör szolgálja a fő célkitűzések elérését: képzés a prevenció tevékenység szolgálatában, avagy a prevenció tevékenységet a képzés részeként tekintjük. Úgy véljük, ezek a területek körkörös összefüggésben vannak egymással, melyeket „*felfelé húzó spirálként*” szeretnénk működésben látni. A képzéstől azt várjuk, hogy járuljon hozzá a prevenció tevékenység hatékonyságának növekedéséhez, a terepmunkától pedig, hogy az a képzés határfokát emelje (Piszker és Kovács, 2006).

A képzésünk *modulrendszerű*, vagyis az alapképzésen túl rugalmasan illeszthető önálló elemeket, speciális képzési egységeket is tartalmaz. Erre elsősorban az évente megújuló, vál-

tozó *terepfeladatok* jelentkezése miatt van szűkség. Képzésbe építésüket az is indokolja, hogy az alapítvány nem rendelkezik a hagyományos, illetve újabb feladatokat ellátni képes állandó személyi állománnyal: hallgatóink általában 2–4 éven keresztül maradnak a Kompanya holdudvarában, ami veszteségeket is jelent, de egyszerismind frissülést is hoz – az új belépők hozzák az új igényeket.

Speciális feladatként jelentkezik a szervezeti kultúra hagyományozása, a tapasztalatok átörökítése, a tapasztaltabbak tudásának „visszaforgatása”. A képzés szerkezetének kialakításánál tekintetbe vettük, hogy számolhatunk a képzésbe újonnan bekapcsolódó hallgatók erős motivációjával (látni és dolgozni akarnak), s építünk a tapasztaltabbak azon motivációjára, hogy keresik a helyüket, illeszkedési pontjaikat a szakmai élet palettáján, s hangsúlyt kap a pénzükereseti lehetőségek biztosítása is.

Képzési programunk 2010-től akkreditált¹. Az összóraszám 198 (három modul, egyenként 66-66 órával), tartama egy tanév. A képzés 20%-ban elméleti, 80%-ban gyakorlati hangsúlyú elemeket tartalmaz, benne tereplátogatások, valamint két tréningtábor (csapatépítés, szervezefejlesztés). A képzés gerincét a technikai-módszertani műhelymunka képezi, ahol a hallgatók együttesen haladnak a csoportfoglalkozások tervezésétől a laborhelyzetben történő csoportvezetésekén át a gyakorlati munka értékeléséig.

Felsorolásszerűen, a *vezető témakörök*: az egészségfejlesztés korszerű szemlélete, csoportdinamikai, csoportvezetési alapismeretek, iskolai egészségfejlesztés (támogató és kockázati tényezők, függőségek, drogprevenció), önismeret- és kapcsolatfejlesztés (közösségek szerepe, kortárssegítés, énkép, testkép), toleranciafejlesztés, konfliktuskezelés, speciális technikák (resztoratív eljárások, mediáció), személyes és társadalmi felelősség, pályaorientáció (részletesen lásd *Melléklet: A képzés felépítése*).

A voltaképpeni *terepmunka* elsődlegesen az iskolai prevencióban való közreműködést (foglalkozások vezetését) jelenti. A csoportfoglalkozásokat mindenhol kiscsoportra dolgozzuk ki, központjában interaktív eljárások állnak és kettősvezetésre épülnek.

Bár a hallgatóink közel fele rendelkezik előzetes csoporttapasztalatokkal (egyetemi vagy egyéb képzőhelyeken szerzett önismereti csoportélmények²), többen itt találkoznak először szisztematikusan csoportmódszerek alkalmazásának szemléleti és gyakorlati kérdéseivel és vesznek részt szupervíziós munkában. Hallgatóink a kortársoktató alapképzés során mintegy 150 óra csoporttapasztalatot szereznek (csoportmunka laborhelyzetben, csoportvezetés), a terepen megvalósított átlagos csoportvezetési óraszám pedig 90 (*két évfolyam átlagában*). Az alapszint eléréséhez minimálisan négy különböző csoportban végzett foglalkozásvezetés tartozik – lehetőség szerint két különböző mentor (vezetési tapasztalatokkal rendelkező kortársoktató) mellett. Az iskolai csoportvezetések a tanulási folyamat szerves részét képezik: a juniorok a tapasztaltabb (kortársoktató, senior) csoportozók mentorálása mellett szerzik itteni első vezetési tapasztalataikat.

¹ Akkreditációs nyilvántartási szám: 00346-2010.

² Sajátélményű önismereti csoporttapasztalat szerzése a képzésben való részvételnek nem feltétele, de hangsúlyosan ajánlott. Azok, akik ebben előrehaladtak, előnyben részesülnek hosszabb távú, nem iskolai csoportok vezetésével történő megbízások esetén.

A tematizált csoportfoglalkozások megtervezését az *önképzőkör*i keretek között, a hallgatók által összegyűjtött, kidolgozott módszertani segédfüzetek, *Játéktárak* segítik. Eddig megjelent módszertani füzetek, kiadványaink: *Interaktív Drogprevenciós Játéktár* (Piszker, 2005, 2006, 2009a), „*TestBeszéd*” módszertani füzet (Eating Disorders Association – Kompania Alapítvány, 2006), *Interaktív Önismereti Játéktár* (Piszker, 2008, 2009b), *Interaktív Játéktár: agressziókezelés, toleranciafejlesztés az iskolában* (Kiss és Piszker, 2009).

Az eddig három nagyobb témakörben közreadott játéktáraink összesen 165 csoportjátékot tartalmaznak. Az egységesen szerkesztett játékleírásokon túl a füzetek szempontokat adnak a programokat befogadó intézmények részére, a csoportvezetés számára, s taglalják az alapvető módszertani, szemléleti kérdéseket, beavatkozási alapelveket is (Piszker, 2009a).

Az önképzőköri forma évről évre fontos lehetőséget biztosít a több felsőoktatási intézményben képzést nyert vagy különféle évfolyamokon képzésben lévő hallgatók tapasztalatainak összegzésére, s rugalmasan képes követni az aktuális kihívásokat.

Így, az Önképzőkör keretében étkezési zavarok megismerésére vagy pályorientációs foglalkozások megvalósítására alkalmas tematikákat dolgoztunk ki. További kiegészítő, speciális képzési formák adnak keretet az iskolai „rész vevő megfigyelés”, „osztályfilm készítése” (Fecskó és Gácsi Varga, 2007) vagy egyéb innovatív jellegű módszerek, eljárások kimunkálására, alkalmazásuk előkészítésére.

A minősítési rend a következő:

Az alapképzés elvégzését a *juniorok* formális minősítése kíséri: a megfelelő, előírt struktúrában teljesített óraszámok, a tesztvizsga, tematikák kidolgozása, a csoportvezetésekről írott beszámolók és egy házi dolgozat (sajátélményű csoporttörténet bemutatása, csoportdinamikai elemzése), valamint csoportvezetési vizsga (csoportvezetés laborhelyzetben) alapján a hallgatók *kortársoktatói* tanúsítványt kapnak.

Meg kell jegyezni, hogy a csoportvezetés itt nem azonos a pszichoterápiás értelemben vett vagy önismereti csoportvezetéssel. A kortársoktatók által vezetett csoportfoglalkozások, mint olyan csoportok, melyek a résztvevők társas-érzelmi szükségleteire hatnak, természetesen nem nélkülözik az önismereti vonatkozásokat, de ezek meghatározott témakörökhöz kapcsolódó tematikus csoportok.

Az e szintet elért hallgatók – megfelelő díjazás mellett – komplexebb szervezeti feladatokat is elláthatnak (önképzőkör vezetése, mentori, programkoordinációs vagy projektasszisztensi feladatok).

Kortársoktató lehet tehát az, aki befejezte az alapképzést és megkezdte gyakorlati munkáját. A kortársoktató képzettsége, gyakorlati tapasztalatai, jártassága alapján az alapítvány önkéntes, illetve megbízott munkatársává válik, és részt vesz az alapítvány szervezeti, képzési, oktatási és prevenciós feladatainak ellátásában. Előmenetelét az alapítvány továbbképzések révén és személyes vezetéssel támogatja. További tevékenysége szintjeit és a javadalmazását meghatározott minősítési folyamat szerint állapítjuk meg:

Senior kortársoktató minősítés szakirányú képzés mellett meghatározott szervezeti tapasztalatokhoz és elméleti dolgozat elkészítéséhez kötött. A senior kortársoktató mentori, valamint programkoordinátori, asszisztensi stb. feladatokat láthat el.

Vezető kortársoktató az a kortársoktató, aki szakirányú képzését (egyetem, főiskola) befejezte, minimum 120 órás önismereti csoport-sajátélménnyel és minimum kétéves (folyamatos) alapítványi szervezeti tapasztalattal rendelkezik.

A vezető kortársoktató a képzés bizonyos szakaszaiban, moduljaiban képzési (gyakorlatvezetés, műhelycsoport vezetés, demonstrációk tartása stb.) és más szervezatképviseleti feladatokat is elláthat.

3.1.2. „Képzők képzése” típusú programok

Pedagógusok és segítő foglalkozásúak részére tartott tréningjeink célja a résztvevők módszertani felkészítése helyi programok folytatására (pl. ifjúsági klub működtetése, kortárssegítő-hálózat kialakítása), munkájuk szupervíziós jellegű támogatása, illetve konzultatív kapcsolat projekttervezésben és -megvalósításban.

3.1.3. Kortárs segítő képzési programok

Tréning típusú programjaink helyi kortárs segítő tevékenységek támogatására jöttek létre, melyek feladatai közé tartozik tréningtáborok (csapatépítés) és helyi közösségi kezdeményezések animálása, miniprojektek közös tervezése, természetes segítők felkészítése társaik körében folytatott segítő tevékenységre (kortárs segítés), hálózatépítés, valamint folyamatkísérő, problémafeldolgozó csoportok szervezése kortárs segítők részére.

3.2. Egészségfejlesztési és prevenció programok

Szakmai csoportunk 1989 óta foglalkozik ifjúsági mentálhigiénés egészségfejlesztéssel. Az iskolai és iskolán túli programok kortársközösségi (*peer group*) megközelítéssel, kortárs segítők közreműködésével valósulnak meg.

Programjaink évente mintegy 1,5–2 ezer (köztük 35–40%-ban veszélyeztetett, hátrányos helyzetű) fiatal, valamint velük segítő kapcsolatban álló pedagógust érnek el. Holisztikus szemléleti keretben követjük az egészségfejlesztésnek azt az elvét, miszerint a jó egészség nem elsősorban az egészségügyi ellátórendszeren múlik, hanem azt alapvetően a mindennapi élet formálja. Az elmúlt évtizedek nemzetközi tapasztalatai is azt mutatják, hogy a mindennapi élet meglévő intézményeire, színtereire (pl. család, óvoda, iskola, munkahely, lakóhely stb.) építő egészségfejlesztési stratégia lehet csak igazán hatékony és sikeres. A nemzetközi és hazai kutatások eredményei kiemelten hatékonyan értékelik a kortárshatásokra építő prevenció programokat – az ilyen jellegű törekvések már beépültek az iskolák zömének egészségfejlesztési stratégiájába (lásd közzétett iskolai egészségfejlesztési stratégiák, valamint Paksi és Demetrovics, 2003; Demetrovics, Urbán és Kökönyei, 2007).

Általános szakmai céljainkkal összhangban alakítottuk ki módszertani bázisunkat: programjaink mindenhol rendszerszemléletben, kortársközösségi megközelítésben, csoportos interaktív eljárások alkalmazásával (csoportmunka, dramatikus játékelemek) valósulnak meg.

3.2.1. Iskolai Prevenció Programok

Valamennyi programunkban a csoportfoglalkozásokat, a különféle módszerbemutatókat, motivációs foglalkozásokat kortársoktatók vezetik, *interaktív eljárással*, dramatikus játékelemek

alkalmazásával. Ez a hagyományos frontális megközelítéstől eltérően jobban segíti az *érzelmi bevonódást*, hatékonyabban mozgósítja a személyiséget. Bevezetésük, elfogadtatásuk a hagyományos, hierarchikus intézményi struktúrában számos problémát vet fel. A *kortárs segítő* kommunikációs sajátosságainak hasonlósága ezt a hatást elősegíti. Az ezzel kapcsolatos felismeréseket és tapasztalatokat az elvégzett hatékonyságvizsgálatok is alátámasztják (Paksi, Demetrovics és Czakó, 2002a, 2002b; Paksi és Demetrovics, 2003; Paksi és mtsai., 2006).

Programjaink kiemelten fontos összetevője a pedagógusokkal és más intézményi segítő szakemberekkel folyó munka, így a pedagógusok, az iskola/intézmények fogadókészségének biztosítása, a pedagógusok problémamegfogalmazási, konfliktuskezelési és problémafeldolgozó eszköztárának megismerése, bővítése, a pedagógus-diák párbeszéd fejlesztése.

Az e körbe tartozó programok alapvetően központi költségvetési támogatással, esetlegesen EU-s támogatással valósulnak meg.

Az *Iskolai Prevenációs Programok (IP)* standard kiírási feltételekkel zajlanak (az egy tanévben központi költségvetés által finanszírozott óramennyiség: tanulócsoportonként 5 óra). Az elmúlt tanévben 6 iskolában valósítottunk meg prevenációs programot, 42 tanulócsoport részvételével, 23 kortársoktató közreműködésével. A foglalkozások tematikáját az iskolákkal együttműködésben alakítjuk ki. Így a drogprevenáció mellett helyet kapnak konfliktuskezelési, társkapcsolati, önismereti vagy pályorientációs témák. A témafeldolgozás mellett elsőrendű jelentőséget tulajdonítunk a csoportmódszerek sajátélményű megismertetésének (csoportszerződés, normaképzés, problémafelállítás, konfliktuskezelés, érdekegyeztetés, csapatépítés, csoporttechnikák).

A „*TestBeszéd*” *elnevezésű program* célja – az egészségfejlesztési stratégiai célokkal összhangban – a gyerekek/fiatalok egészségszemléletének fejlesztése, énképének formálása, az étkezési zavarok megismerése, az önismereti nyitottság és önbecsülés növelése. A 2006-ban indult – eddig 6 budapesti és 13 vidéki iskolában megvalósult – program bevezetését a Dove Önbecsülési Alap támogatta. A program keretében pedagógusokat készítettünk fel a program folytatására, a programot utánkötéses vizsgálattal egészítettük ki.

Az *iskolai agressziókezelés, toleranciafejlesztés* az utóbbi időszakban a Kompánia Alapítvány egyik meghatározó tevékenységévé vált. Együttműködési megállapodások keretében (Merei Ferenc Fővárosi Pedagógiai és Pályaválasztási Tanácsadó Intézet, Fővárosi Önkormányzat, oktatási intézmények) fővárosi középiskolákban osztályos szociometria felvételét, kérdőíves attitűdvizsgálatok elkészítését, a felmérésben érintett osztályok osztályfőnökeinek bevonásával problémafeltáró kiscsoportos megbeszéléseket folytattunk, majd ennek alapján kidolgoztuk és elindítottuk modellértékű *iskolai kortárs segítő tréningprogramjainkat*.

E programok („Kortárssegítéssel az iskolai agresszió ellen”, „Kortárssegítő tréningprogram a drogfogyasztás visszaszorítására”, „Előítélet- és alternatív konfliktuskezelés multikulturális iskolai környezetben” címmel, jelenleg öt fővárosi iskola bevonásával, valamint egy gyermekotthonban) célja a tanulóközösségekben jelentkező agresszív megnyilvánulások és más, a jóllétet és életkilátásokat veszélyeztető jelenségek természetének megismerése, e jelenségek kortársközösségi kezelése, a problémamegoldó készségek fejlesztése.

A program elemei: lehetőség szerint részt vevő megfigyelő szakasz (min. 16 óra), csapatépítő tréningtábor helyi természetes segítőknél (20 óra), kortárs segítő felkészítő szakasz (min. 48 óra), valamint folyamatkísérő, támogató szakasz (min. 16 óra), összesen 100 óra.

A programok módszerbemutatókból, motivációs foglalkozásokból állnak, ezeket projekt-nyitó és -záró megbeszélések keretezik. Eljárásainkat, terveinket nevelési értekezletek keretében mutatjuk be, eredményeinket konferenciákon ismertettük (Ambrózay, 2009, 2010; valamint Kiss és Kollár, 2009).

3.2.2. Iskolán kívüli prevenciós programok

„Útkereső” Program:

Csellengő, különböző szempontokból *hátrányos helyzetű* fiatalok részére „Útkereső” néven hatodik éve befogadó jellegű ifjúsági kortársklubcsoporthatást működtetünk. A csoport folyamatosan, heti 3 órában, kortársvezetéssel működik, interaktív, játékos csoportmódszerek, drámatikus elemek alkalmazásával, szupervíziós támogatás mellett. Tapasztalatainkat, elgondolásainkat 2004-ben készült tanulmányunkban (Piszker és mtsai., 2004) foglaltuk össze.

A csoportot elsősorban 14–17 éves fiatalok látogatják. Központi feladata a kaotikus életvitellel szemben csoportnormák kialakítása, a verbalizáció előmozdítása, vezetői modellnyújtás. A kiemelt témák közé tartozik a férfi–női szerepek, a verbális és fizikai agresszió kezelése, a drogprevenció, pályaorientáció. A csoport működését az alábbiakban egy jegyzőkönyvrészlettel illusztráljuk:

„A hosszúra nyílt bevezető kör után (iskolai témák, elsősorban a tanulás és dolgozat témakörben) a csapat különböző felosztásaival kezdtünk: egyszerűtől a komplikáltabb jellemzők, tulajdonságok szerint álltunk fel a térben. Ennek folytatásaként egymáshoz viszonyulva, mindig egy adott személy által felvetett tulajdonság, érték szerint helyezkedtünk el.

A szünet utáni folytatásban mindenki leírt egy-egy tulajdonságot, amit sokra becsül magában, majd egy másikat, amivel kapcsolatban úgy gondolja, fejlődnie kellene, illetve fejlődni szeretne benne. A megbeszélést követően a pozitív tulajdonságokat lehetőség volt megosztani a csoporttal vagy valamelyik taggal.

Az utolsó gyakorlatban mindenki három-három tulajdonságot választott egy nagyobb, előre előkészített tulajdonságpoolból, aszerint, hogy mit tart fontosnak és követendőnek. Összességében az előzőhöz képest sokkal nyugodtabb, a csoportmunkára alkalmas légkör uralkodott ma végig az alkalom során. Mindenki részt vett a játékokban, bár az elején passzívan álltak hozzá a gyakorlatokhoz. Viszont amikor saját magukról kellett konkrét értékek és tulajdonságok mentén gondolkodniuk, az nagyon megmozgatta őket: releváns, átgondolt és személyes válaszokat adtak. Ami inkább gondot okozott, az a választás háttérének verbalizálása volt. Néha felbukkant a távolságtartó értetlenség is a feladatok kapcsán, mint ellenállás a csoporthelyzettel szemben, de összességében mindenki pozitívan értékelte a mai napot.”

„Útkereső” programunk jelenleg két újabb csoporttal (a Csepeli, illetve Dunaharaszti Gyermekjóléti és Családsegítő Központ bevonásával) bővül.

„Alternatíva” Program – alacsonyküszöbű szolgáltatás bevasárlóközpontban:

2008 februárjában franchise rendszerben indult *alacsonyküszöbű szolgáltatásunk* (Konzorciumvezető: Nemzeti Drogmegelőzési Intézet). Alacsonyküszöbű szolgáltatás esetében a szolgáltatást

nyújtók nem támasztanak magas követelményeket az igénybe vevőkkel szemben, a szolgáltatások térítés nélkül, könnyen elérhetőek. Nincsenek szigorú elvárások, terápiás szerződések, nem követelmény az absztinencia, nem feltétel a betegbiztosítás, a szolgáltatást igénybe vevő nevének közlése nélkül is kaphat segítséget. Az Alternatíva csellengő, elsősorban 12–18 éves fiatalok részére, a Csepel Plazában, az országban harmadikként működik (az első 2005-től a pécsi INDÍT Közalapítvány által működtetett „Alternatíva”).

Az innovatív szolgáltatás célja, hogy ott nyújtsunk vonzó, alternatív programokat a sodródás veszélyeinek kitett fiatalok számára, ahol a kutatások, kvalitatív környezetpszichológiai elemzések szerint a leginkább elérhetőek, vagyis a bevásárlóközpontokban (Dúll és mtsai., 2006; Demetrovics, Paksi és Dúll, 2009).

Az ellátóhely sajátossága a fiatalos színvilág és berendezés, valamint a „*tölcserű elrendezés*”: a tágas, üvegportálos fogadóhelyiségből barátságos, babzsákokkal felszerelt csoportszoba nyílik, majd e mögött egy személyes beszélgetések céljára kialakított, bensősége-sebb helyiség.

Központi feladat a fizikai és verbális agressziókezelés, a csoportnormák, másságtolerancia kialakítása, valamint hangsúlyeltolás a magasabban szervezett szolgáltatási formák felé (információnyújtás > közös játék > kreatív foglalkozások > tematikus beszélgetések). A segítségkérés az esetek többségében indirekt módon, áttételesen jelentkezik, így a válasz is kettős: a kliensnek által befogadható programot nyújtunk, de ebben mindig jelen van a segítségnyújtás lehetősége is.

A szolgáltatás a hét minden napján, heti 40 órában, kortárs segítők és más fiatal segítő szakemberek közreműködésével folyik. A működés első félévében a látogatások száma átlag 330 fő/hó, az új kliensek száma 397 fő. 2009-ben összesen 5110 megkeresést regisztráltunk, a látogatások száma átlagosan 426 fő/hó (fiúk-lányok aránya 3 : 2).

Az ellátásban jelenleg öt fiatal segítő, illetve pályakezdő és három tapasztalt szakember vesz részt. A szolgáltatást ellátók a korai kiégés kezelése, a hatékonyság növelése érdekében rendszeres képzésben vesznek részt (szakmai napok, konzultációk, szupervízió).

Az alábbi esetekkel érzékeltetjük, hogy egyebek mellett milyen problémákkal találkozunk az „Alternatívában”:

1. eset

„T. (13 éves, fiú) a nyári szünet elején tűnt fel először; ezt követően rendszeresen, hetente több alkalommal is megfordult az Alternatívában. Feltűnt a gyermek alultápláltsága, esetenként visszahúzódó, máskor agresszív magatartása. A beszélgetésekből kiderült, hogy ideje jelentős részét szülői felügyelet nélkül, csellengve tölti, s gyakran egész nap nem vagy alig eszik. Jelzéseket kaptunk a pláza biztonsági szolgálatától is, hogy T. az áruházban kéreget.

Teamülésem megbeszéltük T. ügyét, a részinformációk alapján igyekeztünk összerakni a képet, mit tudunk róla. Minthogy nagyfokú veszélyeztetettség merült fel, kapcsolatba léptünk a lakóhely szerinti Szociális és Gyermekvédelmi Központtal. A családgon-dozók ismerik T. családját és korábban már az iskolától is kaptak jelzéseket, hogy a fiú gyakran nem jár iskolába. Két testvére van, a család nehéz anyagi körülmények között él, eladósodtak, az otthoni légkör feszült, a szülők között gyakori a veszekedés.

Az illetékes családgondozó kérésére az ügyben írásos jelzést is küldtem a Gyermekvédelmi Központhoz. A családgondozó pár hét múlva arról tájékoztatott, hogy T.-t ideiglenesen gyermekotthonban helyezték el, családjának segítenek adósságaik kezelésében, életvezetési problémáik rendezésében, és az alapproblémák rendezését követően T. visszakérülhet a családjához.” (G. Gábor, szociálpolitikus)

2. eset

„Rendszeres látogatója az Alternek két fiú, haverok, azon a napon különösen nyugtalanok voltak, ugrabugráltak, rohangásztak. Hamar előkerült a szex témája, így ügyelőtársammal úgy döntöttünk, hogy a csoportbeszélgetésen erre a témára koncentrálnunk jobban. Ez sokat segített a bennük végbemenő testi-lelki változások megértésében. A beszélgetés nyomán nagyobb bizalommal fordulnak hozzánk az élet egyéb dolgaival kapcsolatban is, gyakoribbak a kérdések.” (B. Ádám, önkéntes segítő)

4. KITEKINTÉS ÉS A FEJLESZTÉS LEHETŐSÉGEI

A Kompanya Alapítvány társas közege és tevékenységei révén egyszerre nyújt a fiatalok számára közösségi élményt és szupportált terepgyakorlatot, egyben biztosítja a segítő szakmához és a szakmai identitás formálódásához elengedhetetlen önismereti fejlődés lehetőségét is.

Fontosnak tartjuk azt a szempontot is, hogy maguk az egyetemre, főiskolára járó fiatal felnőttek is bizonyos értelemben sajátosan *veszélyeztetett csoportot* alkotnak. Egy változó és sokszor idegen világban kell megtalálniuk felnőtt szerepeiket és felnőtt kapcsolódásaikat, melynek meghatározó eleme a szakmai identitás fejlődése és a szakmai kapcsolati háló építése. Sajátos veszélyt hordoz magában a kellőképpen nem súlyozott, irányítatlan szakmai „mindenévés” is, vagy a korai zárás, amikor is a hallgató túl korán „szakemberként” definiálja önmagát s elveszíti a fejlődéshez szükséges nyitottságát és alázatát.

Így tehát az alapítvány holisztikus, folyamat- és rendszerszemlélete nemcsak az egészségpromóció tekintetében érvényesül, hanem az alapítványhoz csatlakozó fiatal szakemberek *szakmai felkészítésében és lelki egészségvédelmében is*. A kortárs segítő fiatalok az itt megszerzett ön- és társismeret, szakmai kompetenciák és eszközök segítségével, szervezeti tapasztalatokkal felvértezve, szilárd kapcsolati háló tagjaként kezdhetik meg szakmai életüket.

4.1. A hatékonyság, a hallgatói elégedettség monitorozása

Céljaink megvalósulását, eredményességét egyrészt az iskolai drogpreevenciós programok összehasonlító vizsgálata (Paksi és Demetrovics, 2003) tette tárgyává, másrészt mind programjaink résztvevői, mind kortárs segítőink rendszeresen értékelik hatékonyságunkat. A 2001-ben végzett, 27 budapesti drogpreevenciós, egészségfejlesztő program összehasonlítását megvalósító kutatás szerint „A Kompanya programja messze kiemelkedik a mezőnyből, a vizsgált változók közel felében a várakozásoknak megfelelő irányú szignifikáns elmozdulást mértünk” (Paksi és Demetrovics, 2003, 134). A vizsgált változók közé pszichológiai skálák – például asszertivitásskála, attitűdvizsgálat –, illetve az átadott ismeretekkel kapcsolatos indikátorok tartoztak.

Tobler (1986), illetve Tobler és Stratton (1997) áttekintése alapján megállapítható, hogy az interaktív (szemben a nem interaktívval) és a kortárs segítők alkalmazó (szemben a nem kortársakkal dolgozó) programok lényegesen hatékonyabbnak bizonyulnak. A fenti hazai vizsgálat mindezt szintén megerősíti: a kortárs interpretátorokat alkalmazó programok (így a Kompania Alapítvány is) kedvezőbb fogadtatásra találtak a részt vevő diákok körében (Paksi és Demetrovics, 2003) (1. ábra).

Működésünk fejlesztése érdekében lényegesnek tartjuk annak felmérését, hogyan értékeli a szervezet tevékenységeit az azt igénybe vevők. Az iskolai programokat és pedagógustréningeket rendszeres visszajelző felmérésekkel kísérjük, a képzési időszakok végén hallgatóink visszajelző kérdőívet töltenek ki.

A hallgatói kérdőív (80 kérdésből álló anonim kérdőív, 7 fokozatú skálával) kitér a képzésre magára vonatkozó kérdésekre, a prevenciós programokkal kapcsolatos kérdésekre (felkészítés, szervezés, a munka színvonala, terhelés) és külön kérdéscsoport foglalkozik az alapítvány mint munkahely értékelésével és a szervezet belső működésére vonatkozó témákkal, észrevételekkel, javaslatokkal.

A hallgatók több év (2005–2009) átlagában legmagasabbra értékeli a gyakorlati munka hasznosságát készségeik fejlesztésében (6,9), úgy vélik, tudásukat és képességeiket jól tudják kamatoztatni (6,4), s a Kompania fejlődési lehetőséget biztosít számukra (6,2). Eredmény, hogy a szupervízió hasznosságát 5,6 ponttal értékeli. Alacsonyabb pontértékekkel látták el az iskolai munkákkal kapcsolatos szervezést és tájékoztatást (3,6–4,4).

Jelentősnek tartjuk, hogy a hallgatók tisztában vannak az alapítvány tevékenységének fontosságával, azt értékesnek tartják (6,7), úgy érzik, számíthatnak társaikra (6,9) és az alapítványi iroda segítségére (6,6) (2009).

Mindez egy volt hallgató visszatekintése szerint:

„A Kompaniában zajló csoportozási tapasztalatok jelentették az alapot sokunk későbbi munkájához: iskolapszichológus által vezetett önismereti csoporthoz és pedagógusképző tréninghez, szervezetszichológus által vezetett céges tréningekhez, piackutató által vezetett fókuszcsoporthoz, felsőoktatásban szakmai készségfejlesztő csoporthoz.

A Kompania fontos időszakban segítette az egyetem és a munkába állás közötti átmenetet, emellett hasznosítható civil szervezeti tapasztalatokat szereztünk. A személyes kompetenciák fejlődése mellett jelentősnek tartom, hogy az alapítvány csoportozásra szocializál, terjeszti a csoportozás szakmai kultúráját a pályakezdők között.

Az alapítvány lényegi sajátossága, hogy két szinten működik: a közvetlen prevenciós munka mellett a kortárs segítők saját személyes fejlődését is segíti.” (F. Edina, pszichológus)

Képzési programunk 2010-től akkreditált. Jövőre vonatkozó terveink a képzés és a szakmai gyakorlat fejlesztésére fókuszálnak: ennek irányait a folyamatjellegű csoportmunka részarányának növelésében, a nem iskolai színtereken folyó szakmai munka erősítésében, a minőségbiztosítás fejlesztésében, valamint a szinten tartó képzés biztosításában, a szakmai közösség további erősítésében látjuk.

SUMMARY

KOMPÁNIA PEER HELPER EDUCATION PROGRAM: NGO'S WAYS TO PREPARE HELPING PROFESSIONALS

Our group has been involved in peer help since 1989 that is a specific field of youth mental health and health promotion. We established Kompánia Foundation in 1997 which provides organizational framework to help and support peer help activity.

The general aim is the improvement of mental health and health promotion, including the development of self awareness and relationship culture, and also helping the social participation of young people, disseminating health behavior, mostly with the promotion and use of social procedures.

The programs either organized in schools or beyond schools are led by university students. For them we offer a 200 hour long practice oriented training course in a module structure (PEP: Peer Helper's Education Program). The participants are trained to conduct group sessions and preventive youth programs held at different locations and settings.

Psychology and social work graduates are often not completely satisfied with certain university courses in regard to their self awareness, professional or social interests.

Our training and our practical fieldwork are based on exploiting the peer effects and the extra potential in peer groups, strengthening and extending the competencies, helping skills of psychology and social work students. In our paper we present our in-service training, give an idea about what our existing preventive programs are like and we review the role that practical work plays in the preparation and career socialization.

Keywords: NGO, health promotion, peer training, cross age tutoring, psychology education

IRODALOM

- AMBRÓZAY A. (2009): *Az iskolai egészségfejlesztés lehetőségei: megvalósítható prevenció programok.* OEFI konferencia, november 25., Budapest.
- AMBRÓZAY A. (2010): *Tolerancia és együttműködés fejlesztése kortársközösségi eljárásokkal.* „Iskolai egészségvédelem – iskolai erőszak” konferencia – ÁNTSZ, április 8., Budapest.
- ÁGH A. (1989): *Az önszabályozó társadalom. A civil társadalom Nyugat- és Kelet-Európában.* Kossuth Könyvkiadó, Budapest.
- BÍRÓ E. (2002): *Nonprofit Szektor Analízis. Civil szervezetek jogi környezete Magyarországon.* EMLA Egyesület, Budapest.
- BLACK, D. R., TOBLER, N. S., SCIACCA, J. P. (1998): Peer helping/involvement: An efficacious way to meet the challenge of reducing alcohol, tobacco, and other drug use among youth? *Journal of School Health*, 68. 3. 87–93.
- CLARKE, J. H., MACPHERSON, B., HOLMES, D. R., JONES, R. (1986): Reducing adolescent smoking: A comparison of peer-led, teacher-led, and expert interventions. *Journal of School Health*, 56. 3. 102–106.

- D' ANDREA, V., SALOVEY, P. (1983): *Peer counseling skills and perspectives*. Science and Behavior Books, Inc., California.
- DEMETROVICS ZS., URBÁN R., KÖKÖNYEI GY. (szerk.) (2007): *Iskolai egészségpszichológia*. L'Harmattan Kiadó, Budapest.
- DÜLL A., DEMETROVICS ZS., PAKSI B., FELVINCZI K., BUDA B. (2006): A bevásárlóközpontok mint a csellengés helyei: a „helyfogyasztás” kontextuális elemzése. *Pszichológiai Szemle*, 61. 1. 107–132.
- DEMETROVICS ZS., PAKSI B., DÜLL A. (szerk.) (2009): *Pláza, ifjúság, életmód. Egészség-lélektani vizsgálatok a fiatalok körében*. L'Harmattan Kiadó, Budapest.
- ERNST G. (1994): Mik azok az NGO-k? *Parola*, 4.
- FECSKÓ E. (2001): *A segítség új generációja. Serdülő- és ifjúkori kortárssegítés néhány attribútumának bemutatása és kortárssegítők jellemzése a személyiségpszichológia, az empátia és a morál szempontjaiból*. Kézirat, ELTE-szakedolgozat, Budapest.
- FECSKÓ E., GÁCSI VARGA M. (2007): Osztályfilm – Egy személyiség- és közösségfejlesztő célú filmkészítő projekt módszertani bemutatása. *Serdülő- és gyermekpszichoterápia*, 1. 68–77.
- HALLFORS, D., BONITA-IRITANI, J., CHO, H., KHATAPOUSH, S., SAXE, L. (2002): Truancy, grade point average, and sexual activity: A meta-analysis of risk indicators for youth substance use. *Journal of School Health*, 72. 5. 205–211.
- HOWARD, K. A., FLORA, J., GRIFFIN, M. (1999): Violence-prevention programs in schools: State of the science and implications for future research. *Applied and Preventive Psychology*, 8. 197–215.
- KARCHER, M. J. (2005): Cross-age peer mentoring. In: DUBOIS, D. L., KARCHER, M. J. (szerk.): *Handbook of Youth Mentoring*. SAGE Publications Inc, California.
- KISS N., PISZKER Á. (szerk.) (2009): *Interaktív Játéktár – agressziókezelés, tolerancia-fejlesztés az iskolában*. Kézirat, Budapest.
- KISS N., KOLLÁR A. (2009): *Kompánia Alapítvány – Jó gyakorlatok, workshop*. Az erőszakmentes iskoláért konferencia, április 8., Budaörs.
- MEAD, S., HILTON, D., CURTIS, L. (2001): Peer support: a theoretical perspective. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 16. 4. 50–57.
- MANCUSO, R. F., JOHNSON, J. L. (2003): The efficacy of adolescent peer mentoring education in HIV/AIDS programs. *The Peer Facilitator Quarterly*, 19. Spring.
- PAKSI B., DEMETROVICS ZS., CZAKÓ Á. (2002a): Az iskolai drogprevenációs programok értékelése. I. rész. *Addictologia Hungarica*, 1. 1. 15–37.
- PAKSI B., DEMETROVICS ZS., CZAKÓ Á. (2002b): Az iskolai drogprevenációs programok értékelése. II. rész. *Addictologia Hungarica*, 1. 1. 38–49.
- PAKSI B., DEMETROVICS ZS. (2003): *A drogprevenációs gyakorlat megismerése. A budapesti drogprevenációs programok felmérése és értékelése*. L'Harmattan, Budapest.
- PAKSI B., DEMETROVICS ZS., NYÍRÁDY A., NÁDAS E., BUDA B., FELVINCZI K. (2006): A magyarországi iskolai drogprevenációs programok jellemzői. *Addictologia Hungarica*, 5. 1–2. 5–36.
- PISZKER Á., SIPOS L., ÉGI M. (2004): „Útkereső”: *Beszámoló kriminális előtörténetű gyerekekkel folytatott csoportmunkáról*. Kézirat, Kompánia Alapítvány, Budapest.

- PISZKER Á., KOVÁCS É. (2006): Kompánia – Egy kortárssegítő képzési modell. In: ALBERT LŐRINCZ E. (szerk.): *Átfesthető horizont*. Sapientia Könyvek 43. Scientia Kiadó, Kolozsvár.
- PISZKER Á. (szerk.) (2009a): *Interaktív Drogprevenciós Játéktár*. Kézirat, Budapest.
- PISZKER Á. (szerk.) (2009b): *Interaktív Önismereti Játéktár*. Kézirat, Budapest.
- PRICE, J. H., TELLJOHANN, S. K., DAKE, J. A., MARISCO, L., ZYLA, C. (2002): Urban elementary school students' perceptions of fighting behavior and concerns for personal safety. *Journal of School Health*, 72. 5. 184–191.
- RÁCZ J. (szerk.) (2008): *Az esélyteremtés új útjai. Kortárs és sorstárs segítséssel szerzett tapasztalataink*. L'Harmattan Kiadó, Budapest.
- RÁCZ J., SZABÓ G. (2008): A kortárs és sorstárs segítség módszere. In: RÁCZ J. (szerk.): *Az esélyteremtés új útjai. Kortárs és sorstárs segítséssel szerzett tapasztalataink*. L'Harmattan Kiadó, Budapest.
- EATING DISORDERS ASSOCIATION (2006): „*TestBeszéd*”, az önbizalom megszépít. Módszertani füzet pedagógusok és foglalkozásvezetők részére. „A valódi szépség” ismertető sorozat. Hazai adaptáció: Kompánia Alapítvány, Kardos Edina.
- TOBLER, N. S. (1986): Meta-analysis of 143 adolescent drug prevention programs: Quantitative outcome results of program participants compared to a control or comparison group. *Journal of Drug Issues*, 16. 537–567.
- TOBLER, N. S., STRATTON, H. H. (1997): Effectiveness of school-based drug prevention programs: A meta-analysis of the research. *The Journal of Primary Prevention*, 18. 1. 71–128.

A kézirat leadásának dátuma: 2010.09.17.

A kézirat elfogadásának dátuma: 2011.07.02.

MELLÉKLET

A képzés felépítése

Kompánia Alapítvány – KOMPLEX KORTÁRSOKTATÓ-KÉPZÉS

Képzési időszak: szeptember–május		Órakeret ³	
Modulok	Képzési egységek: előadás/workshop, illetve gyakorlat		
1.	Alapozó modul	Az egészségfejlesztés korszerű szemlélete: a jóllét és tényezői, civil utak	3
		Tréningtábor-1: csapatépítés	15
		A prevenció gyakorlata, addiktológiai alapismeretek; etikai, jogi vonatkozások	3
		Csoportdinamikai, csoportvezetési alapismeretek	6
		Iskolai egészségfejlesztés 1. (támogató és kockázati tényezők)	12
		Önismeret- és kapcsolatfejlesztés; közösségek szerepe, kortárs segítség	10
		Önismeret: „TestBeszéd” (testkép, énkép, étkezési zavarok)	10
		<i>Terepismeret (min. 3 helyszínen)</i>	
		<i>Szakirodalom-feldolgozó szeminárium</i>	6
		<i>Szintfelmérés: tesztvizsga</i>	1
2.	Általános modul	Iskolai egészségfejlesztés 2. (függőségek, drogmegelőzés)	28
		Terepgyakorlat: csoportmunka iskolai és egyéb szintereken (min. 4 csoport)	20
		Praxiskísérő szupervízió (min. 5 alkalom)	15
		<i>Szakirodalom-feldolgozó szeminárium</i>	3
3.	Speciális modul	Agressziókezelés, toleranciafejlesztés	10
		Konfliktuskezelés, resztoratív eljárások, mediáció	3
		Speciális technikák a kortársképzésben-1 (kortárssegítő-hálózatfejlesztés)	10
		Speciális technikák a kortársképzésben-2 (közösségfejlesztés)	10
		Személyes és társadalmi felelősség, szerepvállalás; pályaorientáció	9
		Tréningtábor-2: speciális technikák	15
		<i>Szakirodalom-feldolgozó szeminárium</i>	3
		<i>Szintfelmérés: gyakorlati vizsga</i>	6
Összes óra		198	

³ A képzés 20%-ban elméleti, 80%-ban gyakorlati hangsúlyú elemeket tartalmaz.